

2 - Milli Þir Ölçüsü

Sade dil, aruz ölçüsüne pek uymuyordu. Oysa ki, hece ölçüsüyle sade dil arasında yakýn bir akrabalýk vardýr. Sarayýn ihmaline halk, sadece Türkçe ile hece ölçüsünü iki deðerli týlsým gibi, sinesinde saklamýptý. Bu nedenle Türkçüler, bunlarý bulmakta güç

2 - Milli Þir Ölçüsü

(Ziya Gökalp - Türkçülüðün Esaslarý)

Eski Türklerin þir ölçüsü hece ölçüsüydü. Kaþgarlý Mahmud'un sözlüðündeki Türkçe þirler, hep hece ölçüsündedir. Sonra þairleri, taklit yoluyla, Ýranlýlardan aruz ölçüsünü aldýlar. Türkistan da Nevai, Anadolu'da Ahmet Paþa aruz ölçüsünü yükle. Saraylar, bu ölçüye deðer veriyorlardý. Fakat halk, aruz ölçüsünü bir türlü anlayamadý. Bu nedenle halk þairleri, eski hece ölçüsünü söylemekte devam ettiler.

Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Kaygusuz gibi tekke þairleri ve Apýk Ömer, Dertli, Karacaoðlan gibi saz þairleri hece ölçüsüne baðlı kaldýlar. Türkçülük ortaya çýktýðý zaman, aruz ölçüsüyle hece ölçüsü yan yana duruyordu. Güya birincisi seçkinlerin ikincisi halkın araçlarýydý. Türkçülük, dildeki ikiliðe son verirken, ölçüdeki bu ikiliðe de ilgisiz kalamazdý. Özellikle tamlamalı dilden ayrılmadý. Osmanlý kurumu hakkýnda ayný yargýyı vermek gerekir. Bunun üzerine, Türkçüler, tamlamalı dilde beraber, aruz ölçüsünü de edebiyatımızdan kovmaða karar verdiler.

Sade dil, aruz ölçüsüne pek uymuyordu. Oysa ki, hece ölçüsüyle sade dil arasında yakýn bir akrabalýk vardýr. Sarayýn ihmaline halk, sadece Türkçe ile hece ölçüsünü iki deðerli týlsým gibi, sinesinde saklamýptý. Bu nedenle Türkçüler, bunlarý bulmakta güç

Bununla beraber hece ölçüsü bazı þairlerimizi yanlýp yollara götürdü. Bunlardan bir kýmý, Fransýzlarýn hece vezinlerini taklide Mesela, Fransýzlarýn Alexandrýn dedikleri (6+6) ölçüsünde þir yazdýlar. Bu þirler, halkýn hoþuna gitmedi. Çünkü, halkımız hece ancak bazı biçimlerinden zevk alýyordu. Milli ölçülerimiz halk tarafýndan kullanılan bu sýrlý ve belirli ölçülerdir. Halk ölçüleri arasý pekli yoktur; bunun yerine, Türk halký, bu son ölçüden çok hoþlanýyor. Bu tecrübe, ayný zamanda, baþka milletlerden ölçü alýnma kuralýný da meydana attý. Böylece bizdeki hece vezni taraftarlýðý baþka dillere ait hece ölçülerini taklit demek olmadýðý ve Türk hece ölçülerini canlandırmadan ibaret bulunduðu ortaya koydu. Hece ölçüsünü yanlýp yola götüren þairlerden bir kýmý da, ölçü kalkýptýlar.